

Istoria la Cotroceni în epoca modernă presupune nu numai istorie politică dar și istoria ambientului și a modului de viață a celor ce-au trăit aici.

Zorii epocii moderne, la Cotroceni, au fost marcați, în anul 1821, de așezarea pe platoul Cotrocenilor a taberei lui Tudor Vladimirescu. La 1848, oastea otomană condusă de Fuad-Efendi, destinată să reprime revoluția din Țara Românească, a ocupat mănăstirea. Domnia lui Barbu Știrbei (1849—1853) a fost benefică, domnitorul făcând unele reparații și transformări la casele domnești.

Un moment de referință în istoria acestui loc l-a constituit domnia lui Alexandru Ioan Cuza. Începînd cu toamna anului 1862, casele domnești, refăcute de arhitectul Scarlat Beneș, redevin reședință de vară. Reparațiile și dotarea vechilor case cantacuzine au fost supravegheate de Ministerul de Externe căruia i s-a deschis, în martie 1862, un credit de 4.000 galbeni. Reședința domnească de la Cotroceni a devenit cadrul discuțiilor și deciziilor care au marcat domnia înnoitoare și reformatoare a lui Al. Ioan Cuza. În februarie 1866, Cotrocenii reprezintă ultimul popas al domnitorului Unirii, cel care a declarat înainte de a părăsi țara: „*Să dea Dumnezeu să-i meargă țării mai bine fără mine decît cu mine. Să trăiască România*”.

Istoria regalității din România își leagă destinul și de Cotroceni, principele

Carol I. folosind, din iunie 1866, casele domnești.

În mai 1893, guvernul României deschide un credit de 1.700.000 lei pentru construirea unui palat pe locul fostelor case domnești, destinat moștenitorilor Coroanei — Ferdinand și Maria. Este de menționat faptul că palatul făcea parte din categoria clădirilor statului. Palatul de la Cotroceni va purta amprenta școlii de arhitectură franceze din a doua jumătate a secolului al XIX-lea. El va fi expresia gustului oficial instituționalizat de epoca „Second Empire”. Arhitectul casei regale, Paul Gottereau, a ales pentru fiecare spațiu o rezolvare estetică care-l individualizează, amplificînd efectul general de spectaculozitate și fast. Fiecare interior încearcă să recompună decorativ, cît mai fidel, un stil, după rigorile istorismului. Așa de pildă s-a păstrat în formă nealterată de intervenții ulterioare ansamblul **Holului de onoare**, compoziție decorativă ce amintește Opera Mare din Paris realizată de Charles Garnier în stilul neobarocului francez. Intrarea propriu-zisă, o amplă arcadă semicirculară, este protejată la exterior de un baldachin din fier forjat îmbogățit cu elegante motive ornamentale. Rezolvarea volumetrică pe două niveluri și abundența decorației reușesc să creeze efectul de monumentalitate și somptuozitate. Busturi feminine încadrate de putți grațioși și de simboluri ale abundenței alternează cu nișe ce adăpostesc urne clasicizante sprijinite pe console fitomorfe sau cartușe ornamentale.

Scara monumentală, din marmură italiană de Cibolino și stucomarmură, face legătura cu primul nivel al palatului care adăpostește saloanele oficiale. Un lung coridor, în același stil cu holul de

intrare, conduce către prima încăpere a palatului—**sufrageria germană**. Decorată în stilul neorenașterii germane, aceasta a fost restaurată conform concepției decorative din perioada Gottereau. Plafonul casetat se îmbină armonios cu lambriurile și ancadramentele din lemn sculptat și parțial aurit și cu panourile de papier-maché. Impozantul șemineu din marmură roșcată de Muri a fost amplasat pe locul șemineului original. Mobilierul provine din patrimoniul regal. Portretul în ulei al regelui Carol I, semnat de Octav Băncilă, relevă legăturile pe care monarhul le-a avut cu reședința de la Cotroceni. Începînd cu 10/22 iunie 1866, principele Carol I a locuit în casele domnești pînă la finalizarea reconstruirii palatului regal de pe Calea Victoriei.

Puternica personalitate a lui Carol I, domnitorul al cărui nume este legat de cucerirea independenței României la 1877 și în timpul căruia s-a proclamat regatul (1881), și-a pus amprenta și asupra decorației palatului de la Cotroceni, sufrageria germană fiind în acest sens un martor edificator.

O amplă arcadă împarte în două următorul spațiu, caracterizat prin contrast cromatic de închis-deschis: **salonul de vînătoare**. Plafonul, ancadramentele și lambriurile sculptate în lemn de tei opun dominantă de brun închis albului pereților și pietrării de Rusciuk din care au fost realizate pavimentul și coloanele. În salon sînt expuse scaune de tip „dantesca” și „savonarola”, mese și bănci alături de lăzi (cassone) decorate cu gheare de leu, cariatide, himere și putti. Mobilierul în stilul renașterii italiene amintește decorația originală (1927), cu piese „renaissance” comandate de regele Ferdinand casei Bernhardt Ludwig din Viena. Vitraliile sînt reconstituite conform proiectului inițial.

Ceca ce numim astăzi **salonul florilor** reprezintă opțiunea arhitectului restaurator. Acesta a propus o reconstituire a spațiului pornind de la un element decorativ (ghirlandă florală) găsit într-una din traveele răsăritene. În 1901, principesa Maria a decorat acest spațiu într-o manieră personală, de inspirație feerică,

în care contrastele de culoare jucau un rol important. Salonul actual are ca dominante estetice grația ornamentală și moderația cromatică, restauratorul reușind, totuși, să păstreze atmosfera feminină a variantei originare.

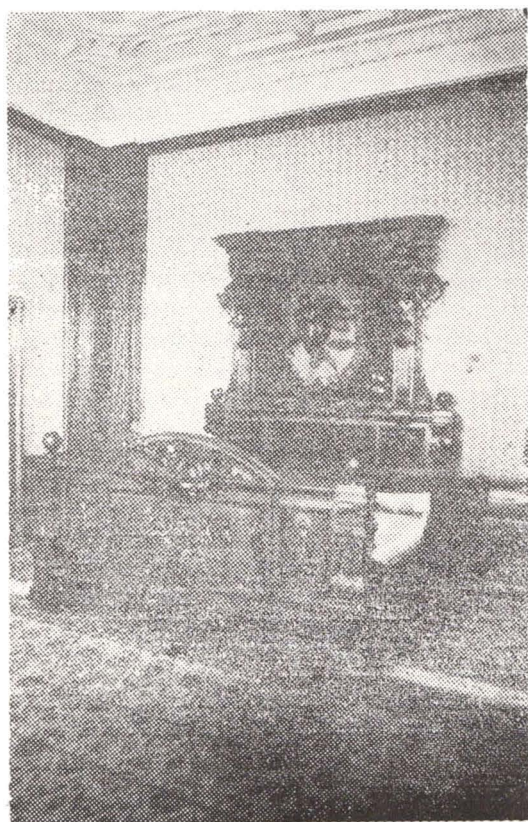
În vecinătatea lui se află cabretul de lucru (**biblioteca**) al principelui Ferdinand, singurul spațiu care nu a necesitat lucrări de reconstituire. Ansamblul, ferat în lemn de ulm, în stil Henric al II-lea, impune prin sobrietate. Plastica decorativă a mobilierului în fix, compus pe două niveluri, este dominată de decorația dulăpioarelor aflate la bază, folcșind motive ale renașterii franceze tîrzii. Căle-ria etajată, marginită de o frumoasă balustradă traforată, este susținută de grupuri de colonete care ritmează spațiul. Șemineul din marmură de Portoro și candelabrul sînt originale. Monumentalul birou-pupitru, datat 1870, a aparținut regelui Carol I. Biblioteca adăpostește bogatul fond de carte de botanică al regelui Ferdinand, îngrijit de bibliotecarul Gh. Teodorescu-Kirileanu, folclorist și istoric literar.

Marele salon de recepție, reamănajat între 1925—1926, se învecinează și se continuă stilistic cu „**sufrageria Cotroceni**”, edificată înainte de primul război mondial.

O arcadă mediană împarte încăperea în două zone boltite diferit; una este acoperită cu o boltă semicilindrică cu penetrații, reluînd tradiția constructivă a Țării Românești din secolul al XVII-lea, iar cealaltă este acoperită cu trei calote semisferice, brodate cu briie în toșadă și despărțite prin arce dublou, amintînc soluții constructive definitorii pentru Moldova aceluiași secol. Elementele din piatră sculptată ale arhitecturii interioare — coloane angajate, ancadramente și traforuri — reiau motivele decorative ale artei brincovenești. Monumentalitatea acestui spațiu, decorat de Grigore Cerchez în stil neoromânesc, decurge atît din dimensiunile ample ale încăperii, cît și din efectele ritmicității compoziționale. Sufrageria Cotroceni, de formă pătrată, avînd pereții ritmați de arcade înalte ce susțin bolta semisferică, este rezolvată în același spirit neoromânesc.

Este spațiul în care s-au luat hotărâri importante pentru istoria națională. La 14/27 august 1916, s-a întrunit aici Consiliul de Coroană, luându-se decizia ieșirii României din neutralitate și intrării în război alături de Puterile Aliate, pentru înfăptuirea unității naționale. La acest consiliu au participat: membri ai Consiliului de Miniștri — I. I. C. Brătianu, Emil Constantinescu, Emil Porumbaru, Vasile Morțun, Al. Constantinescu, Al. Radovici, C. Anghelescu, Victor Antonescu, I. G. Duca —, reprezentanții parlamentului — M. Ferechide, C. F. Robescu —, foștii președinți ai Consiliului de Miniștri — Teodor Rosetti, P. P. Carp, Titu Maiorescu —, șefii de partide — Take Ionescu, N. Filipescu, Al. Marghiloman — și foștii președinți ai Corpurilor legiuitoare — C. Olănescu și C. Cantacuzino-Pașcanu. Regele Ferdinand I a participat împreună cu moștenitorul tronului, principele Carol I. G.

Dormitorul regal. Patul regelui Carol I și al reginei Elisabeta

Duca, în „Amintiri politice”, descriind acest moment crucial pentru destinul țării, notează că: regele Ferdinand I „se zbatuse între înclinațiunile sale firești de principe german și îndatoririle sale poruncitoare de rege român”. Erau, spune el, „clipe în care conștiința sa de rege și de om l-au obligat să judece epocala răspundere ce apăsa pe umerii lui”.

Tot aici, la 24 aprilie 1918, România, prin Al. Marghiloman, a semnat pacea cu Puterile Centrale. Acest tratat de pace impus României, nerecunoscut și neratificat de rege și de corpurile legiuitoare, și-a păstrat caracterul de dictat într-o situație de totală izolare a României.

În decembrie 1918, sint primiți în același spațiu delegații sosiți din Transilvania, Bucovina și Basarabia pentru a mărturisi suveranilor României Mari bucuria împlinirii unirii firești a tuturor românilor: Iuliu Hossu, Miron Cristea, Vasile Goldiș, Al. Vaida-Voievod, Panteimon Halipa, Iancu Flondor. Alături de ei au fost invitate personalități ce-au susținut cauza României în perioada de mari schimbări survenite după primul război mondial: generalul H. Berthelot, contele de Saint-Aulaire, Robert de Flers, sir George Barclay, generalul Greenly, Charles Vopicka, Henry Anderson, James Mills, Joe Boyle, Leo Kenedy etc.

Martor al atitor evenimente și gazdă a numeroase personalități, marele salon a adăpostit trupurile neînsufleteite ale suveranilor României Mari, Ferdinand (iulie 1927) și Maria (iulie 1938), înainte de ultimul lor drum spre necropola de la Curtea de Argeș.

La cel de-al doilea nivel al palatului se aflau apartamentele. Aici unde, pe de o parte, argumente funcționale au impus remodelarea spațială în repetate rinduri, iar, pe de altă parte, calamități naturale au afectat profund ansamblul, martorii de epocă au fost sensibili mai săraci, uneori chiar inexistenți. În procesul de restaurare s-a optat pentru soluția recompunerii atmosferei decorative specifice sfârșitului secolului al XIX-lea și începutului celui de-al XX-lea. Comenzile masive făcute de Casa regală încă din 1895 firmelor străine, furnizorii princi-

pali fiind cei germani și austrieci, explică cantitatea apreciabilă de mobilier sobru, neorenescentist aflat în patrimoniul muzeului.

Dormitorul și sufrageria ce deschid seria apartamentelor etajului al doilea se înscriu în sfera neorenașterii germane. Dintre piesele dormitorului menționăm toaleta cu polițe supraetajate și bufetul din lemn de nuc sculptat. În sufragerie, alături de mobilierul obișnuit, remarcăm câteva piese din argint și bronz (fructiere, sfeșnice), numeroase articole de vitrină, precum și un ulei pe pânză, o scenă de gen, semnat de Adolph Friedländer.

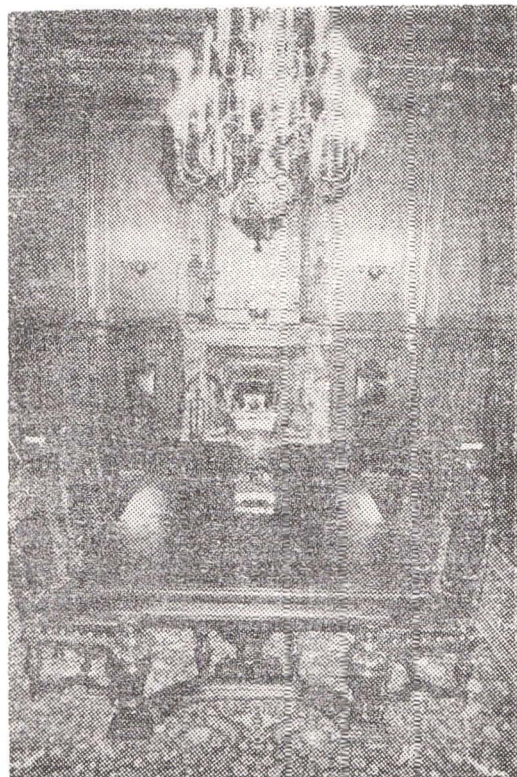
Salonul oriental, cu o înălțime dublă față de camerele alăturate, are fundalul dominat de o galerie cu scară în spirală ce comunică cu salonul de ceai. Inițial „cameră pentru pictură și pirogravură” a principesei Maria, încăperea va fi folosită mai târziu ca „studio”. În ambianța acestui salon au strălucit melosul, cuvântul și imaginația unor celebrități: George Enescu, Felix Weingartner, Cella Delavrancea, Bernardino Molinari, Rabin-drath Tagore, prof. George Huntington, prof. egiptolog G. Rödér, Miha Pătrașcu, Artur Verona, Nicolae Iorga, Emil Panaitescu, Grigore Antipa, J. Mestrovici etc.

Apartamentul regal, compus dintr-o cameră de lucru și dormitor, este decorat în stil neorenaștere germană. În camera de lucru este expus écritoire-ul reginei Elisabeta. Executat din lemn de cireș și esențe exotice, are încrustată emblema familiei de Wied, însoțită de inscripția „Fidelitate Veritate”. În dormitor, patul monumental de expresie barocă domină încăperea. Tăblia mare, supraînălțată, cu montanți masivi marcați de scuturile heraldice ale familiilor de Wied și de Hohenzollern, prezintă central, într-un medalion, alegoria nopții. Piesa este datată 1876.

Salonul Henric al II-lea face legătura cu o serie de apartamente plasate de-a lungul unui culoar în formă de L, în care sînt expuse două pasteluri de Al. Severin înfățișînd castelul Bran și un interior de la Balcic.

Apartamentul francez, compus din salon și două dormitoare, este plasat pe latura de nord-est a palatului, cu osplendidă deschidere spre parc. Salorul, în stil Ludovic al XV-lea, găzduiește printre piesele de mobilier rococo un secrétaire „cul d'âne”, un mic birou elegant, „bonheur du jour”, precum și o vitrină Vernis Martin. Ceasul semnat pe cadran Berthelemy (1726) împreună cu cele două sfeșnice din porțelan albastru cobalt în monturi și bronz aurit sînt plasate pe șemineul din marmură albă de Rușchița. În dormitorul rococo, tendința către o scară mai redusă a mobilierului, înclinația către asimetrie și abundența motivelor ajurate, dar mai ales farnucul picturilor cu personaje și scene galante plasează piesele în aria rococoului englez. Cel de-al doilea dormitor, în stilul Ludovic XVI, a aparținut, într-o altă variantă decorativă, regelui Ferdinand. Liniile drepte ale lemnului sculptat, vopsit în alb, conferă

Sufrageria germană

pieselor de mobilier suplețe, o simetrie riguroasă, rafinată și grațioasă, chiar dacă este vorba de interpretări târzii, des utilizate la sfârșitul secolului al XIX-lea și începutul secolului XX.

Dormitorul reginei Maria a fost restaurat conform variantei din 1929. Pînă la această dată, interiorul a avut un aspect mult diferit, aici aflîndu-se „dormitorul argintiu” sau „celtic”. Ambianța „dormitorului biserică” — cum i se mai spunea — era feerică, abundența decorului floral fiind egalată de bogăția motivelor de inspirație celtică. Regina Maria a ales pentru varianta din 1929 formele stilului Tudor. Este evidentă importanța acordată aici lemnului aparent. Plastica decorativă a pereților înalți rezultă din cele câteva nișe și arcade care sparg monotonia spațiului monumental. Dintre mobilele originale ale acestui spațiu sînt expuse câteva piese mici, scaune și măsuțe „art nouveau”. Sînt expuse, de asemenea, trei pasteluri: *Portretul reginei Maria cu principesa Marioara* de Boleslaw von Szankowski, *Portretul reginei Maria* de Tini Rupprecht și *Portretul principesei Elisabela* de G. Ferraris.

Salonul norvegian reprezintă o reamenajare a budoarului principesei Maria. Încăperea are în întregime pereții acoperiți cu lambriuri din lemn de brad. O notă originală este conferită de prezența căminului și a ocnițelor de pe registrul superior al pereților, în stil românesc. În acest spațiu intim, regina Maria și-a scris basmele, o parte din corespondență și jurnalul (aproximativ 100 de caiete).

Un alt apartament cu deschidere spre aripa vestică a palatului asociază în cele două încăperi stiluri ale sfârșitului secolului al XVIII-lea și începutul celui de-al XIX-lea, inspirate din formele sobre ale antichității reactualizate prin descoperirile de la Pompei și Herculaneum. În cazul pieselor de mobilier ale dormitorului, în stil Adam, cele două tipuri de marchetărie simplă — cu joc de cuburi sau în mozaic cu decor floral înscris în două medalioane centrale — sînt tratate corect, în armonie cu decorul în bronz aurit cu ove înlănțuite. În ceea ce privește micul salon, simetria decorului aplicat pe suprafața lemnului de mahon, con-

stind din rozete și panglici innodate din bronz aurit, sporește prețiozitatea pieselor. În camera de zi, pereții tapetați cu mătase vișinie, avînd partea superioară și pe tavan un decor stucat specific începutului de secol XIX, denotă înconfundabila amprentă a stilului Empire. Piese — scaune, fotolii, canapele și mese — pot fi asociate stilistic, chiar dacă prezintă interpretări neunitare, fapt ce ne determină să le încadrăm în arii geografice diferite. Interiorul este completat de două tablouri caracteristice veacului al XVIII-lea, reprezentînd figuri mitologice în peisaj, realizate în maniera școlii lui Poussin.

Ultimul apartament, realizat în stil francez, este plasat în spațiul ocupat în perioada Gottreau de **camera copiilor**. Dormitorul asociază piese în stil rocaille decorației interioare realizate cu structura originală, preluată din fostul budoar al reginei. Salonul are în componența sa mobilier reprezentativ pentru trei stiluri majore ale artei franceze: o vitrină și o comodă purtînd semnătura lui Henry Martin (stil Ludovic XV), o masă și o pianină de tip Boulle (stil Napoleon al III-lea), o canapea și două fotolii tapițate cu o frumoasă „verdure” (stil Regence). O scenă de gen aparținînd școlii germane și trei peisaje — unul dintre ele semnat Paul Desiré Trouillebert (1829—1900) — împreună cu bronzul „Portret de femeie” de Jean Antoine Houdon (1741—1828) sporesc valoarea artistică a apartamentului.

Documentele de arhivă referitoare la palatul Cotroceni ne-au creat un nou orizont în ceea ce privește ambientul și mentalitatea epocii în amenajarea interioarelor. Ele constituie, de asemenea, un argument pentru redarea cît mai fidelă a ceea ce a fost palatul regal. Identificarea patrimoniului și aducerea la matca sa reprezintă unul dintre obiectivele muzeului nostru.

Istoria presupune nu numai eveniment politic, dar și reconstituirea vieții unei societăți, într-un moment dat. Este ceea ce reușește să realizeze Muzeul Național Cotroceni prin recrearea unei atmosfere specifice perioadei de început a României moderne.